

 Fredrik Snellman,
 Institutionen för socialt
 arbete

**Vardagens ålderism
 och konsekvenser för människors
 tillvaro**

Stödmedel från svenska staten och Stiftelsen

 Fredrik Snellman,
 Institutionen för socialt
 arbete

Material från två olika studier:

- 1) GERDA-enkäten (2005)
- 2) Fokusgruppintervjustudie (2007-2008)

Stödmedel från svenska staten och Stiftelsen

 Fredrik Snellman,
 Institutionen för socialt
 arbete

Vad är ålderism?

Stödmedel från svenska staten och Stiftelsen

•Iversen, Larsen & Solem ("A conceptual analysis". *Nordic Psychology*, 2009, Vol. 61[3], 4-22) identifierar 27 olika definitioner av ålderism

•Konceptet, orsakerna och konsekvenserna

•Lars Andersson ("Ålderism", 2008, Lund: Studentlitteratur):

"...*fördomar eller stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder och som kan leda till diskriminering*" (s. 12).

Vad är vardagens ålderism?

Införlivade eller inlärda sätt att förhålla oss till andra individer och till oss själva i olika situationer som ofta kommer till uttryck genom det språk vi använder (gammal, ung, äldre o.s.v)

- "Äldre" som befolkningsgrupp & "Äldre" som mellanmänsklig relation
- Hur vi tänker, känner och agerar
- Omedvetna & medvetna
- På alla samhällets nivåer (från interaktions- till strukturell nivå)
- Både begränsande (negativt) & möjliggörande (positivt)

Negativa yttranden:

- "stämpad"
- "diskriminerad"
- "inte behovd"
- "nedgraderad" & degraderad
- "ser ner på"
- "inte värdesatt"
- "nonchalant attityd mot äldre"
- "kände mig billig"
- "åldersfixerade"
- "...älderspension, det är ett jävligt ord det tycker jag..."
- "ålders-rasism"
- "åldersrådsla"
- "nedlåtande"
- "kränkande"
- "nedvärderande"
- "tittad ner på"
- "passé"
- "osynliggörande"

Positiva yttranden:

- "vi kan ju, en helsikes massa saker"
- "nej jag njuter av min ålderdom måste jag säga"
- "man får bestämma" (vardagslivet)
- "livserfarenhet"

JAMK Fredrik Snellman, Institutionen för socialt arbete

Har du någon gång under det senaste året blivit dåligt bemött eller diskriminerad enbart på grund av din ålder?

Response	Percentage
Ja	4.9
Nej	89.1
Vet ej	4.7

JAMK Fredrik Snellman, Institutionen för socialt arbete

Vilken inställning tycker du generellt att det finns gentemot äldre människor i vårt samhälle?

Context	Positiv (%)	Neutral (%)	Negativ (%)
I utredningar	16.7	15.8	13.8
På TV	19.9	23.2	11.9
I reklam	11.9	44	24.5
I politik	13.7	49.1	18.1
På arbetsmarknaden	19.1	31.9	27.1
I äldre boende	22.7	22.7	22.7
I äldre boende från hälso- och sjukvården	70.1	19.1	10.8
Kulturell berättelse	22.7	22.7	22.7

JAMK Fredrik Snellman, Institutionen för socialt arbete

Tillgång till erfarenheter om vilka konsekvenser ålderism har bland annat inom arbetsmarknaden, politiken och hälso-/sjukvården

Konsekvenser inom arbetsmarknaden

- E: Ja, det var liksom, man gick och stängde den där dörren och så, så att, jag saknar enormt, jag saknar mina elever, och den där sociala kontakten, så, så det är ju det som alltid gäller då man blir **pensionerad**, att hitta de där nya sociala näten, när man förlorar det där som arbetet har gett
- B: Men nog är det klart att många som, går och väntar på den där pensionen också, och kanske inte vill orka med arbetet och, och mycket andra saker också som ställer in så, pensionär, pensionen är en, lättad att man, kanske, kanske det till och med är flera som tycker på det viset nog
- K: Jo
- B: Men, men det finns nog andra sidan också att, att man mister en en, social, umgänges, krets, och så bortåt nog, livet blir annorlunda nog
- E: Och i viss mån en social position, mister man
- B: Ja
- S: [medhåll, skrattar]
- B: [skrattar] jo man blir nog nedgraderad

Konsekvenser inom politiken

- G: ja nå, vi har ju många av oss varit i politiken, långa tider, och, det blir ju uppskattat det där att de **yngre** kommer med och, och det där, det blir ju liksom värdesatt men, men om en **äldre** och skilt en **kvinn**a kommer med något, så inte har det samma värde, det har inte det
- E: nej där ser man det kanske nog typ[iska], ganska typiskt det där med, med att man blir diskriminerad
- G: först ska man vara kvinna och kämpa för det fast man vet att det här borde göras [slår skatta med handen i bordet], men en **karl** ska komma med
- E: ja ja
- G: då har det sitt värde, och sen får du **äldern** emot dig till ännu, så har du **minst två, vassa horn**, att man, på något sätt blir man inte, betrodde blir man väl men, men att, ens krafter räknas inte att vara, så värdefulla som en, rent oerfaren [betonas], och för det mesta är det ju **karlar**

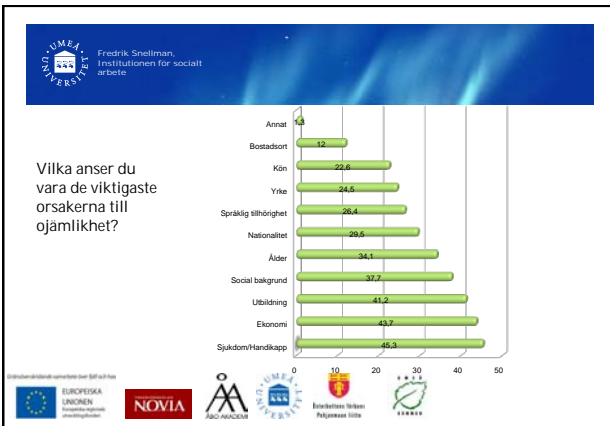

Konsekvenser inom hälso- & sjukvården

- M: men du, ja just det, det här med, attityder H var inne på det här med fysiska, åldrandet, alltså nu, har jag varit med om i tre månader, jag slog sönder mina knän alltså, i ja [händelsestidpunkt], och det, hur **gammal** är du [frågar vårdpersonal], **72**, ja då är det artros, direkt alltså
- A: ja
- M: och så tar dom, gör dom röntgen och då har jag en benstomme som motsvarar en **25** åring för jag har tränat i hela mitt liv och jag har, jaha sa hon, så, då känner man sig lite ledsen som att inte man bli tagen på allvar, det kände jag liksom och det, jag tycker det var bra för att det inte fanns bevis för att det [skrattar], ja men då är det nog artros alltså, direkt så, hur **gammal** är du, då är det, då är det det och det, så det tycker jag inte man ska, göra
- B: nej men det tror jag är väldigt vanligt att just det här att, man frågar efter **ålder** och då har man ställt en diagnos utan att överhuvudtaget sett till personen i fråga

Fredrik Snellman, Institutionen för socialt arbete

G: Det här "75" det brukar jag nu inte ibland då jag sänder, 75 går ju men ibland, **åldern** tycker jag inte om när det är på kort
 U: Inte jag heller
 S: [kollektivt skratt]
 U: Det är konstigt.
 F: Varför är det på det viset?
 U: Därför att jag tycker om jag skickar åt någon som fyller 70 eller 75, inte vill jag skriva då att, jag tycker det låter så **gammalt**
 G: Bara på din födelsedag eller något sånt där
 Y: Jag också undviker **ålder** på kort
 U: Ja, det var skönt att höra
 E: Jag kommer ihåg när jag fyllde 70 så hade min, förra sångkör så hade skickat kort åt mig och där stod det 70 på, och jag reagerade inte så särskilt på det för det stämde ju, men det var någon som sa åt mig, någon som själv hörde till kören, nå men skickade de ett kort åt dig där det stod 70 på [skandalbetonat]
 U: [skrattar]
 E: så sa **iaop ia** men det är ju sant [sågs luämt & skäligt], men man gör ju inte så

Fredrik Snellman, Institutionen för socialt arbete

B: jag har redan sagt vad jag tycker om det här
 K: vad var det för någonting då
 N: [skrattar]
 B: det här tycker jag är, ja det är ett jättefint födelsedagskort, jag tycker inte att det har någon laddning alls för mig
 N: nej
 E: det spelar ingen roll om det står 75 eller 25 på det
 N: nej
 B: nej, nej, det är, det är ju, happy birthday står det på det [75 års kortet], och det är ju det
 E: ja
 K: man kan instämna

Konsekvenser i vardagslivet

H: jag deltar väldigt gärna i andras födelsedagar, men jag firar överhuvudtaget inte en födelsedag sedan 49 år.
 A: [hickar till/"skratt"]
 H: nej [bestämt],
 /.../
 H: därför att jag menar att det blir milstoppar, det blir markerade, såna där avstånd, jag vill flyta fram, genom livet, egentligen är det samma sak med nyårsafton nyårsdan [skrattar]

Sammanfattningsvis:

Vardagens ålderism styr - men determinerar inte
 nödvändigtvis - uppfattningen om våra egna och andra
 människors liv

Vardagens ålderism impregnerar många (alla)
 samhällsområden & många situationer av interaktion
 mellan människor

Vi kan lära oss något mycket viktigt om villkoren för bemötande av människor genom att studera och reflektera över den vardagliga ålderismen

En negligerad kunskapsbas som behövs inom alla typer av praktiska verksamheter

Tack för Er Uppmärksamhet